

ver också den närliggande *C. rolandriana*, som finns i bergsområden i centrala Europa och Ural. Åter andra arter i släktet *Clepsis* är polyfaga på örter och mindre buskar, såsom exempelvis vår vanliga rustik snedbandvecklare *C. senecionana*.

Det finns alla skäl att tro, att *C. nybomi* finns på åtskilliga platser i norra Fennoskandien. Att arten är så sällan sedd kan bero på ett egendomligt uppträdande i naturen, exempelvis att den flyger högt eller förekommer i mycket fåtaliga populationer eller flyger vid tider på dygnet då samlare normalt ej är ute. När man väl har kunnat fastställa värdväxten och andra levnadsbetingelser kommer nog fler rapporter om denna mytiska art, som under ett halvt sekel enbart har varit en finsk angelägenhet.

Som svenskt namn på *Clepsis nybomi* föreslås **pärfläckvecklare**.

Tack

Marko Mutanen, Oulo, Kari Nupponen, Espoo och Ingvar Svensson, Österslöv tackas för värdefull information om de kända fynden. Tack också till Christer Bergendorff, som har tagit fotografierna av imagines.

Litteratur

- Hackman, W. 1950a. Zwei neue Kleinschmetterlinge aus Finnland. – *Notulae entomologicae* 30:23-25.
- Hackman, W. 1950b. *Clepsis nybomi* nom. nov. für *Tortrix fuliginosana* Hackm. – *Notulae entomologicae* 30: 128.
- Krogerus, H. 1957. Bemerkungen über einige finnische Kleinschmetterlinge. – *Notulae entomologicae* 37: 121-126.
- Razowski, J. 2002. Tortricidae of Europe. Vol. 1 & 2. – Utgivare Frantisek Slamka, Bratislava (Slovakia).

Skapar växthuseffekten en sommargeneration av björnspinnaren (*Arctia caja*)? Från ägg till ägg på två månader.

[Do the green house effect create a summer generation of *Arctia caja*? From egg to egg in two months]

JÖRGEN DAHLÉN

Under en följd av år har jag studerat larver som lever på nässlor. År 2003 var näselfjärilarna tidiga och jag hade puppor före den 1 juni och fjärilar den 7 juni. När jag samlade nässlor till ett senare prov ur en annan population fann jag den 21 juli en äggsamling ovanpå ett nässelblad: En "kaka" med 80 vackert grönskimrande pärllelika ägg. Äggen mörkande gradvis och den 25 juli kläcktes de till gleshåriga, gulbruna larver med svarta huvuden och 6 till 8 små svarta fläckar på varje led. Allt eftersom de växte försökte jag bestämma dessa larver, men larvtabellerna fungerar oftast enbart på senare stadier. Ibland liknade de mest nattflylarver med håriga vårtor. För varje hudömsning blev de allt raggigare och allt mörkare (från ljusgrått till svart). När de så fick

roströda stråk på de främre lederna var saken klar: det var björnspinnare, *Arctia caja*! Detta var mycket förvånande eftersom man knappast förväntar sig att finna vuxna björnspinnarlarver i mitten av augusti. I den av mig lästa litteraturen (Nordström m.fl. 1941, Olsen 1999 m.fl. källor) finns enbart angivet att arten övervintrar som ung larv. Dessutom ska den enligt samma litteratur äta löv av träd och buskar, såsom rönn och sälg, samt diverse örter men inte brännässlor. Vit tigerspinnare *Spilosoma urticae* hade känts mer logiskt eftersom den lever på nässlor och övervintrar som puppa liksom de flesta Arctiidae. Men larverna blev till slut över 50 mm och började spinna in sig i bladen.

Den 29 augusti fann jag en puppa vid burk-

städningen. Allt stämde med *Arctica caja* utom den tidiga utvecklingen. Är det som skrivits i gammal och ny litteratur (Nordström m.fl. 1941, Mandahl m.fl. 1995, Wahlin 1994, Olsen 1999) felaktigt? Har man plagierat varandra i ett halvt sekel? Eller har klimatförändring, den s.k. växthuseffekten, alstrat en sommargeneration av denna art, vilket ännu ej observerats av entomologerna? Trots de grälla färgerna upptäcker man fjärilarna ganska sällan.

Den 16 september kläcktes en hona av björnspinnarna. Då hade jag åtminstone 64 puppor och 6 ännu levande larver. Bland larverna var en liten som hade bytt skinn flera gånger men ändå inte växt mer än till 15 mm. Alla är sålunda lika gamla men har växt olika fort. De åt både dag och natt och föredrog nässlor och möjligen rosor. De endast provsmakade på syrenblad och asklöv. De flesta av de 80 larverna förpuppades i spånader, mer eller mindre täta, och ibland flera tillsammans, så det var svårt att hålla reda på förpuppningsdatum för de enskilda individerna. Tiden som puppa har uppskattats till 10 till 13 dygn.

Först kom en stor mängd honor av vilka jag släppte ut de oroligaste och preparerade några för bevismaterial. När det kom hannar parade de sig med honor och det blev ägg i tak och på väggar i kläckningslådorna inom några dygn med början den 20 september. Totalt lade varje hona 200 till 300 ägg per hona, vilket med 30 parade honor blir 6000 till 9000 ägg. Dessa kläcktes löpande med början den 29 september. De allra senaste äggen lades idag den 21 oktober av den sista honan som suttit ute i kylan i över en vecka och som togs in i värmen igår. En del tidigare lagda ägg har jag lagt i kylskåp för att se om jag kan fördröja kläckningen. (Dessa ca 100 ägg ligger fortfarande okläckta i kylskåpet den 13 december). Övriga ägg har kläckts och lådorna översvämmas av matfriska larver som jag försöker ge en god start inför övervintringen. Frostn kom igår och asklöven rasade ner men min sista hona överlev-

de den kalla natten.

Jag har noterat att liksom för vanessinerna kan kläckningen ur pupporna vara kritisk, då fjärilen fördröjts vid frigörelsen från puppan och delar av puppskalet fastnat på fjärilen. Vingarna har därvid ofta skadats när kroppsvätskorna skall pumpas ut i vingarna.

Under oktober och november blev nässlorna sämre som föda p.g.a. mögel och röta. Ask och syren fick duga en tid växlade med rosor, persilja, maskros och tistelblad. Till slut återstod enbart såpnejlika samt det gröna av köpt purjolök. Cirka 30 larver växte till 40 mm längd och ungefär lika många stannade vid 30 mm. Ingen har lyckats förpupa sig, utan larverna har plötsligt krympt något och torkat p.g.a. näringsbrist (eller förgiftning?). Många blev uppåt 20 mm men dog plötsligt. Därmed återstod endast hoppet att framåt våren kanske återfinna några av de små och halvstora tusentals larver jag strödde ut i ännu gröna nässelbestånd i oktober, då vintern tycktes vara nära.

Litteratur

- Landin, B-O. 1953. Insekter i färg. – Almqvist & Wiksell, Stockholm.
- Mandahl-Barth, G. & Coulianos, C-C. 1995. Vad jag finner i skogen. – Norstedts förlag, Stockholm.
- Nordström, F. 1943. Våra fjärilar och hur man känner igen dem, Del 3. – Albert Bonniers förlag, Stockholm.
- Nordström, F., Wahlgren, E., & Tullgren, A. 1941. Svenska fjärilar. – Nordisk familjeboks förlag, Stockholm.
- Olsen, L-H., & Svedberg, U. 1999. Smådjur i skogen. – Bokförlaget Prisma, Stockholm.
- Sandhall, Å. 1991. Småkryp. – Bonniers.
- Wahlin, B. & Hagstrand-Velicu, K. 1994. Småkrypsboken. – Tidens förlag, Stockholm.

Jörgen Dahlen, Tornby Park 12 A, 582 73 Linköping